

Ekskluzivni intervju Miroslava Lajčáka za www.reci.ba: „Nova strategija EU za BiH“

Koji su zaključci današnjeg briselskog sastanka Vijeća ministara Evropske unije?

Sama činjenica da ministri vanjskih poslova i ministri obrane EU moraju razgovarati o Bosni i Hercegovini pokazuje ozbiljnost situacije. U više navrata je istaknuto da je potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju bio veliki i pozitivan korak u odnosima između EU i BiH. Međutim, napadi na državne institucije, prijetnje jednostranim promjenama uređenja zemlje i nacionalistička retorika su kompromitirale daljnji napredak i situacija u zemlji je krenula u potpuno pogrešnom pravcu. Samo da podsjetim da je nakon potpisivanja sporazuma sa EU svaka od zemalja skoro odmah vidjela pozitivan efekt u smislu trgovine i investicija. Bojim se da su političari svojim ponašanjem uništili taj inicijalni pozitivan efekt. Nikoga ne zanima suradnja sa zemljom u kojoj je politička situacija nepredvidiva i nestabilna.

Na današnjem sastanku u Briselu, ministri su također razmatrali prijedlog za strategiju EU prema BiH, koji su pripremili Havijer Solana i Olli Rehn. Ono što današnja situacija u zemlji pokazuje, je da u BiH nije moguće primijeniti standardnu strategiju proširenja EU, nego da sama Evropska unija mora biti proaktivno angažirana.

Ponovljeno je da je perspektiva članstva još uvijek otvorena i da Evropska unija očekuje da čitava BiH krene naprijed.

Nedavno je bilo špekulacija da će Evropska unija okončati

svoju vojnu misiju. Da li je o tome razgovarano?

Da, naravno. Na sastanku su ministri vanjskih poslova i obrane zajedno odlučili da su sve EU organizacije u BiH nužne i da bilo kakve promjene u mandatu EUFOR-a može doći samo nakon pozitivne ocjene političke situacije u zemlji

Spomenuli ste dokument koji su zajednički pripremili Javier Solana, visoki predstavnik EU za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i Olli Rehn, komesar za proširenje Evropske unije, a tiče se buduće politike Evropske unije u BiH. Kakve su njihove preporuke?

Prije svega, cilj međunarodne zajednice i Evropske unije i dalje ostaje isti: Bosna i Hercegovina kao stabilna, mirna, multietnička država, na nepovratnom putu ka članstvu u Evropskoj uniji.

U dokumentu koji je danas naišao na pozitivan odjek među ministrima, Javier Solana i Olli Rehn analiziraju budući angažman Evropske unije u BiH nakon tranzicije Ureda visokog predstavnika u Ured specijalnog predstavnika Evropske unije. Njihova preporuka je da, kada za to dođe vrijeme, Evropska unija mora biti spremna da pojača svoje prisustvo te da se mandat EUSR-a prilagodi potrebama na terenu. Nadalje, oni smatraju da bi trebalo doći do spajanja funkcija EUSR-a i šefa Delegacije Evropske komisije, što bi osiguralo da Evropska unija na najefikasniji mogući način rješava pitanja sa kojima se susreće u BiH. Također, smatraju da je nužno snažnije promovirati prednosti evropskog puta za obične građane. Svima nam je jasno da u BiH postoji velika podrška budućem članstvu, no potrebno je da se ta podrška pretvori u konkretan angažman svih segmenata društva.

Na koji način bi takva promocija EU mogla biti realizirana?

Prvo građanima BiH treba pružiti sve potrebne informacije u vezi sa transformacijom OHR-a u EUSR. Evropska unija mora detaljno, i širokoj javnosti i političkim liderima u BiH,

objasniti svoju ulogu u zemlji te uslove i kriterije za daljnji napredak prema članstvu BiH u Evropskoj uniji. Ono što moraju svi shvatiti je da je suština ovog procesa da zemlja usvaja zakone i način funkcioniranja zemalja članica EU, a nije samo pitanje dobre volje i želje za članstvom.

Na tom polju, aktivnosti su već započete. U periodu između februara i juna ove godine lično sam inicirao debatu sa građanima BiH o značaju pristupanja Evropskoj uniji i kako najbolje da se BiH pripremi za izazove evropskih integracija. Te debate, u 17 gradova Bosne i Hercegovine, pokazale su se veoma korisnim, jer su predstavljale forum gdje su sami građani imali priliku da daju svoje mišljenje i stavove.

Također, da bismo proširili dijalog sa građanima, ustanovili smo i stranicu www.reci.ba te i na taj način pružili građanima priliku da se čuje njihov glas. I preko ove internet stranice smo obavještavali građane o debatama u različitim gradovima širom BiH a, također, ušli i u domove građana BiH. Putem ove stranice građani meni, kao specijalnom predstavniku Evropske unije, mogu postavljati pitanja na koja se trudim da odgovorim.

Već tokom narednih nekoliko dana krećemo sa novim aktivnostima. Pokrećemo dijalog sa određenim skupinama, naprimjer, parlamentarcima, nevladinim organizacijama, predstavnicima građanskog društva i mladim ljudima.

Pozvali smo članove parlamenata iz zemalja EU da razgovaraju sa svojim bh. kolegama i razmjene iskustva o reformama koje BiH mora da prođe na svom putu ka Evropskoj uniji o ulozi parlamenata u procesu evropskih integracija.

Ključno je podstaći interes i informirati predstavnike ključnih sektora, npr. vlasnike malih i srednjih preduzeća, uposlenike javne uprave, poljoprivrednike, mlade i tako dalje, kako bi mogli postati pokretačka snaga i promoteri evropske budućnosti BiH.

Bosna i Hercegovina je ponovo visoko plasirana na listi prioriteta međunarodne zajednice i Evropske unije. Da li je to dobro, ili loše za BiH?

U jednom trenutku, tačnije nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u BiH je postojao pozitivan zamah i činilo se da je BiH na pravom putu te su se i u međunarodnoj zajednici mogla čuti mišljenja da BiH preostali dio obaveza može ispuniti uz mnogo manji angažman međunarodne zajednice.

Nažalost, taj momentum je brzo izgubljen i za to odgovornost snose politički lideri u BiH, koji su – umjesto da se koncentrišu na preostale reforme koje treba da provedu, vrijeme gubili praznom nacionalističkom retorikom i neodgovornim potezima.

Razgovarao sam tokom protekla dva mjeseca sa ministrima vanjskih poslova zemalja članica Vijeća za implementaciju mira (PIC) i detaljno ih informisao o trenutnom stanju u zemlji, o tome gdje se sada nalazimo kad je u pitanju ispunjavanje zahtjeva PIC-a, što je neophodno za tranziciju OHR-a u EUSR i koliko toga je zemlja uradila, odnosno, koliko nije uradila od onoga što je očekivano u procesu evropskih integracija. Bilo je nužno vratiti pažnju međunarodne zajednice na BiH i u tome smo uspjeli.

Naravno da je bolje bilo da su bh. vlasti, na svim razinama, odradile svoje zadaće i da nije došlo do zastoja u reformama. Danas bi BiH bila mnogo dalje u procesu evropskih integracija.

Krajem novembra će biti održana sjednica Vijeća za implementaciju mira. Kada će OHR biti zatvoren? Postoje li uslovi za to?

OHR će biti zatvoren, odnosno transformisan u Ured specijalnog predstavnika Evropske unije kada bude ispunjeno svih pet ciljeva i dva uslova koja je pred lidere BiH postavilo Vijeće za implementaciju mira u februaru ove godine.

Na sljedećoj sjednici Vijeća biće razmotrena cjelokupna situacija u zemlji i napredak koji je, odnosno nije, postignut. Dosta toga već je urađeno, ali poznato vam je da nije postignut dogovor o državnoj imovini, da nije riješen ustavni status Brčkog. Dakle, nisu ispunjena dva od pet postavljenih ciljeva.

Nadalje, u situaciji gdje se napadaju državne institucije, gdje Republika Srpska ne poštuje zakone, ja sigurno neću moći dati preporuku za zatvaranje OHR-a. Oni koji iskreno žele da dođe do toga moraju raditi na pozitivnim pomacima, a ne dizati tenzije. Dizanje tenzija nikome nije od koristi, a priča o otcjepljenju iz BiH, ili ukidanju entiteta, je prazna priča.

Svi u BiH mogu biti sigurni da međunarodna zajednica i Evropska unija ne žele da OHR ostane niti dan duže nego što je potrebno, ali – oni moraju ispuniti svoje obaveze. Kako bi se sportskim žargonom reklo, lopta je sada na njihovom dijelu terena.

Lideri tri najveće političke stranke u zemlji su se 8. novembra dogovorili o mnogim otvorenim pitanjima. Da li će to promijeniti situaciju u zemlji?

Konstruktivan pristup rješavanju problema je ono što međunarodna zajednica očekuje od domaćih političara. Ovo je dokaz da je kompromis moguć kada postoji spremnost za otvoreni dijalog. Dogovor koji su postigli Sulejman Tihić, Dragan Čović i Milorad Dodik mogao bi riješiti ključna pitanja za napredak ove zemlje i ubrzati njen evropski put. Rješenja oko kojih su se oni dogovorili po pitanjima ustava, državne imovine, popisa stanovništva i Brčko distrikta su vrlo bliska preporukama koje je dala međunarodna zajednica. Sada je ključno da se njihov dogovor kroz institucije provede u djelo.

Često se čuju tvrdnje da je reforma Ustava jedan od uslova za zatvaranje OHR-a i pristupanje Evropskoj uniji? Da li je to tačno?

Reforma Ustava BiH nije uslov za zatvaranje OHR-a, ali jeste za ulazak u Evropsku uniju. Međutim, Evropska unija nema model ustava koji pokušava nametnuti BiH.

Domaći lideri i Evropska unija se slažu u tome da su Bosni i Hercegovini potrebne ustavne promjene. Razlog za to je veoma jednostavan: BiH ne može težiti članstvu u Evropskoj uniji sa postojećim ustavom koji ima kapacitet da državu koči pri donošenju ili provođenju zakona Evropske unije i koji sa više aspekata krši evropske standarde ljudskih prava. Zbog nedostatka otvorenog razgovora o ovom pitanju, ostale reforme su na čekanju i zato smatram da bi ozbiljni razgovori o ustavnoj reformi trebali početi što prije. Bosna i Hercegovina je složena multietnička država na putu ka Evropskoj uniji i zato mora pronaći ustavno rješenje koje će joj omogućiti brzo provođenje reformi i istovremeno zaštititi sve građane i konstitutivne narode.